

Era literatura infantil en aranès (Occitan d'Aran)

Maria Vergés Pérez, Cap de Cultura e Política
Lingüística deth Conselh Generau d'Aran

1. Istòria e legenda

Entà parlar de literatura infantil, ena lengua que sigue, en prumèr lòc ei de besonh parlar de literatura orau, d'aquera que s'a anat transmetent de pairs a hilhs, de pair-sénhers a arrehilhs. Toti auem escotat des nòsti pairs condes coma era *Capucheta vermelha* o *Es tres porcerets*, que tot e considerar-se condes classics s'an adaptat tanben as caracteristiques de cada territòri. Atau madeish, cada parçan a desvolopat es sues pròpies istòries entara mainadèra en tot convertir-se en condes tradicionaus coma an estat, e encara son, ena Val d'Aran istòries coma era de *Era gosseta des der Ostau*, dejà reculehuda en libre *Eth solei ges per Arres*, editat en 1972 pera Parròquia de Vielha o istòries coma es de Peishic o Tòn des Bòrdes, personatges reaus que se tornèren legenda e que, tot soent, servien a pairs e mairs entà espantar ara mainadèra que non volie creir. D'auti condes que s'explicauen ena Val d'Aran èren, per exemple, eth de *Es sèt crabetes*, tanben estenut per part deth Pirenèu

en diuèrses versions e que, en aranés a ua condina que ditz atau: «*Dauritz-me crabetes que pòrti lenha ath cap des pautetes, dauritz-me crabetes que pòrti lèit ath cap des popetes, dauritz-me crabetes que pòrti huec ath cap des ungletes!*»

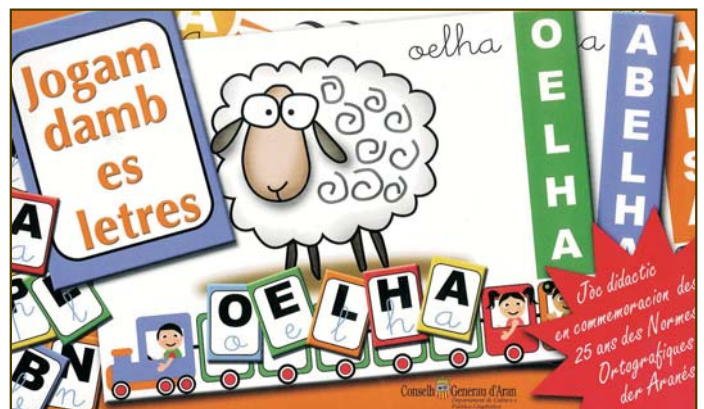
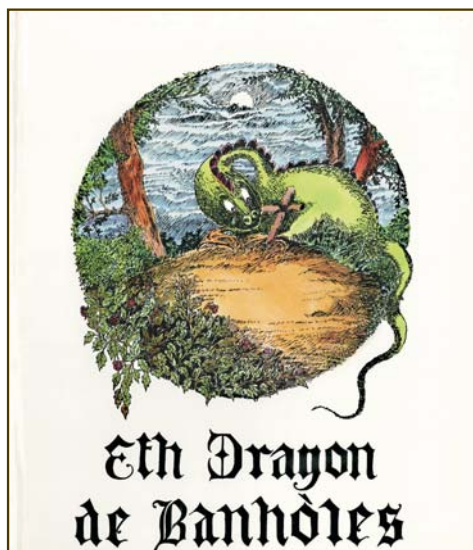
Totun, quan parlam d'aguest tipe de literatura orau comprovam tot soent qu'era linha que separe era tradicion e es costums e es legendes des condes entà mainatges ei fòrça prima e a viatges còste de diferenciar un conde tradicionau d'ua legenda o d'ua istòria condada pes mès grani. Sigue coma sigue, aguesta literatura orau a estat era basa entà qu'era escrita age anat auançant ath long deth temps, dera madeisha forma qu'era ua alimente ara auta.

Es prumères òbres infantiles que se publicuen en aranés sigueren editades en 1979 pera editoriau La Galera. Sigueren dues òbres, *Eth Dragon de Banhòles* e *Eth donanèr e es cerides*, dus condes catalans damb ilustracions de Fran-

cisc Bofill e Montserrat Brucart, respectivament, reviradi ar aranés per Frederic Vergés.¹ En 1983 s'encete per part der alavetz Conselh Comarcau de MONTANHA era colleccion *Era Gabarra*, editadi per La Galera, ua sèrie d'un totau de 24 condes infantils reviradi ar aranés e qu'èren inclodidi laguens des accions desvolopades ena Campanha entara normalizacion der aranés, qu'auie eth supòrt dera Generalitat de Catalonha, es Ajuntaments dera Val d'Aran e eth pròpri Conselh Comarcau.

Mès tard, en 1987 s'inaugurèc eth Centre de Normalizacion Lingüistica dera Val d'Aran qu'auie coma objectiu eth foment der usatge e era normalizacion der aranés.²

1

2

2. Situacion actuau

Eth Conselh Generau d'Aran a publicat ath long des darrèri ans un gran nombre de condes e libres de literatura infantil en aranés, mès ei tanben de besonh remercar er esfòrç que d'autes entitats, publiques e privades, an amiat a tèrme entà editar literatura entà mainatges ena lengua pròpria d'Aran. En aguest sens voleria nomenar per un costat a Edicions Pagès, de Lleida, qu'a apostat des de hè fòrça ans per editar en aranés, a despièch des granes dificultats que compòrte era edicion en ua lengua minoritària coma era nòsta. E per un aute costat, creigui qu'ei just nomenar eth trabalh que pendent trenta ans an amiat a tèrme es mèstres dera escòla aranesa, qu'an trabalhat incansablament, damb escassetat

de recorsi tot soent, entà qu'es escolans aranesi podèssen compdar damb tot eth materiau de besonh en occitan d'Aran, autant libres coma d'auti recorsi educatiu. E son tanben es mèstres aranesi es que hèn possible en grana mesura, qu'es escolans aranesi siguen tanben autors de literatura en tot participar an darrèr d'an en concors literari Mn. Condò, qu'enguan a celebrat era sua 20au edicion, damb un totau de 301 òbres presentades.

Damb eth pas deth temps e dera evolucion dera tecnologia, eth concèpte de literatura, e en aguest cas concrèt de literatura infantil, a ampliat orizons e a entrat en mon audiovisual: es istòries e es condes gessen dera imaginacion des mès petiti e prenen forma

en tot diboishar-se ena pantalha. Aguesta evolucion s'a amiat a tèrme tanben en cas der aranés, e a despièch dera grana manca de recorsi qu'a era nòsta lengua, an gessut ara lum òbres coma *Lua e eth mon*, ua sèrie de condes infantils sus era ecologia corresponents ara sèrie de Television catalana *La Lua i el món*, en an 2003 e que compdèc damb era collaboracion deth Conselh Generau d'Aran, o ben era sèrie revirada ar aranés *Ua man de condes*, un libre e un DVD damb cinc condes extrèti dera sèrie *Una mà de contes* produsida per Televisió de Catalunya.

3. Es rèptes de futur

Eth contacte des mainatges e mainades damb era sua lengua mairau a cambiat donc ath long des darrèri vint ans, es cambis socials e tecnologics an perfilat un naua manèra d'apropar era lengua as mès petiti, non son-que a trauès dera forma classica deth papèr, se non qu'a estat de besonh «inventar» naues formes de mantier eth contacte damb era lengua.

Damb aguest objectiu, des deth Conselh Generau d'Aran es darrèri ans s'an lançat nau projèctes entà, coma didia, potenciar e faci-

litar er accés des mès petiti ara lectura e trabalh en aranés.

Atau donc, eth jòc de lectoescriptura, eth primèr editat en aranés, *Jogam damb es lètres* o era colleccion de condes infantils *Pepita Caubet* qu'enguan ja a publicat eth numèro 5 son exemples a nomenar que sagan d'artènhèr aguesti objectius.³

Er aranés a grani rèptes de futur, e quan se parle de futur ei clar qu'es mès joeni an era respòsta. Es mainatges e mainades aranesi parlants son es qu'an era responsabilitat

de mantier e potenciar er occitan dera Val d'Aran e era nòsta responsabilitat ei era de sajar de deishar-les-ac en ua melhor situacion dera actuau.

Pr'amor d'açò donc ei vitau qu'es mès joeni agen es madeishes oportunitats qu'an es mainatges e mainades de d'auti endrets e es madeishi drets lingüistics entà hèr possible un futur entara lengua.

3

